

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1909, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 5
Maj

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Läsnummer 10 öre.

För redaktionen:
RUTH GUSTAFSON
Hagagatan 18, IV, 8. g.
STOCKHOLM.

Annonser å sista sidorna
pris 15 öre pr mm.
För expeditionen:
Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I
Stockholm.

1909

Första maj.

Första maj, vårens dag, löf-
tenas dag, den stora mönstrings-
dagen för alla länders arbetare,
den dag då vi i vårt land med
för varje år växande skaror gå
att visa borgarsamhället, att
ännu finnas vi, ännu samlas
vi i kravet på de mänskliga
rättigheterna.

Äro kvinnorna med i de-
monstrationerna? Ja, vi ha
kommit med även vi med våra
organisationer, vi ha känt att
våra intressen bäst bevakas och
föras fram av den stora arbe-
tarklassen, till vilken vi höra
med de starkaste band.

Men bland dem som »kanta»
lederna finnas ännu flera kvin-
nor än de som gå med.

Och varför? Ja, det veta
de nog inte själva. Många stå
gripna, imponerade av demon-
strationstågets allvar och många
överklasskvinnor ana den styrka
som ändå arbetarrörelsen äger
och frukta den kanske, men
ännu flera stå där tanklösa och
oförstående, och med känslan
av det falska högmod, som
håller arbetarkvinnan borta

FLORA TRISTAN
1803—1844

DEN FÖRSTA KVINNLIGA FÖRKÄMPEN FÖR ARBETARE-
ORGANISATIONEN

Fackföreningarna voro förbjudna, men 1832, året efter
det stora arbetareupproret i Lyon, bildades dock några hjälp-
kassor, som i verkligheten dock fullföljde fackliga syften.
En kvinna, (Flora Tristan) blev den första fackföreningsagi-
tatorn i större stil.

Från ett besök i England medförde hon tanken på en
omfattande »arbetarunion», i syfte att erövra arbetets grund-
rättigheter: rätten till arbete och uppfostran, arbetets orga-
nisation, barn- och invalidförsörjning. Från Saint Simonis-
men upptog hon med iver läran om könsens likställighet.

Som ivrig agitator för dessa tankar genomreste hon de
franska industridistrikten och ryckte med sig arbetarna och
icke minst arbeterskorna genom sin vältalighet, sin energi
och sin skönhet. Men så sjuknade hon på en agitationsresa
och avled i Bordeaux, blott 41 år gammal. Bordeaux' arbe-
tare ha rest en minnesvård å hennes grav. Två andra kvin-
nor, Pauline Roland och Jeanne Deroin, fortsatte hennes arbete.

(Ur »Socialdemokratiens Århundra».)

från ledet i den stora arbetar-
hären.

De gå ut från arbetarhem,
dessa unga kvinnor, de komma
till fabriker, till syateljéerna,
till affärer, kontor, bli telefo-
nister, kanske en annan blir
lärarinna genom uppoffringar
från hemmet, och så förlora de
känningen med sin egen klass
och tro sig ett trappsteg högre.

De följa den tanklösa hopen,
som intet nyttigt uträttar, i dess
förakt för arbetarklassen, och
därför kunna de inte gå in i
organisationen, inte vara med i
arbetet för ekonomisk och social
frigörelse. Om något är skevt
och missriktat, så är det väl
detta högmod.

Vad vore naturligare, än att
vi alla kvinnor ägde en känsla
av sann stolthet över, att vi äro
arbetarkvinnor, att vi vuxit upp
i arbetarhem, att vara arbeters-
kor eller vara en arbetares
hustru, med ett ord, att tillhöra
den klass, som är landets över-
klass i ordets vackraste bemär-
kelse. Den klass, som genom
sitt illoga arbete giver nationen
sin utveckling och kultur, den
klass som bär upp hela samhälls-

byggnaden, men intel får av samhällets fördelar. Kände vi denna stolthet, då slogo vi tillbaka alla försök att hålla oss och vår klass nere i fattigdom, förtryck och okunnighet, då voro vi med i den rörelse som målmedvetet strävar att höja klassen och arbetet från föraktet och upp till sitt värde, och då gingo vi alla med i demonstrationerna.

Men alla de kvinnor, som redan äro med i rörelsen, som gå ut första maj,

agitationens dag, sälja Morgonbris och demonstrationsmärken, som veta vad arbetarrörelsen strävar efter, må de också på löftenas dag giva det löftet, att icke tröttna i arbetet, förrän vi fått alla de våra kvinnor som »kanta» lederna, de tanklösa, med oss i kampen. När vi hunnit det ha de borgerliga anledning att frukta arbetarskarorna, ty det är just vi kvinnor, som så ofantligt kunna bidra till att målet för arbetarrörelsen kommer närmare.

Danska kvinnorna och den kommunala rösträtten.

Äntligen fingo vi då den kommunala rösträtten. Och den kom icke oväntat; i en människokålder ha många föregångskvinnor energiskt arbetat för ernäendet av kvinnans sociala och politiska likställighet.

Och icke allena vi, utan de tre nordiska ländernas kvinnor ha vid flera tillfällen uppträtt gemensamt för att göra kraftiga inlägg för kvinnornas rösträtt.

Det var 1888 den nordiska kvinnokongressen hölls i Köpenhamn och till denna kongress, vilken på den tiden var enastående, möttes representanter från Sverges, Norges och Danmarks olika politiska partier för att behandla både kvinnornas rösträttsfråga och övriga stora sociala frågor.

Där träffade vi fru Louise Nörlund, som allaredan då, trots hon var ganska ung, var en ävrig agitator och hade hållit mångfaldiga föredrag, både i Köpenhamn och ute på landet om kvinnans rösträtt. Intet under då, att fru Nörlund i de 20 år, som gått sedan dess, har varit själen i rösträttsarbetet.

I början av 90-talet interpellade kvinnorna på landets alla valmöten folketingskandidaterna om deras ställning till kvinnans rösträtt. Förvånningen över de kvinnliga interpellanterna var stor och i Odense nekades en kvinna ordet, då hon ville interpellera.

Följande år höllos många stora agitationsmöten av de samlade kvinnoföreningarna och på dem alla talte fru Nörlund med den övnebevisande, agitatoriska förnåga som är henne egen.

Då vi vid slutet av århundradet ännu icke fått rösträtt, bildades det »Danske Kvindeforeningens Valgretsforbund» och i detta möttes vi alla med våra olika politiska meningar för det gemensamma målet, att få riksdagen att snarast möjligt genomföra kvinnornas rösträtt. Och det gick icke ett riksdagsmöte, utan att vi kvinnor mötte upp med uppmaningar till riksdagsmän, ministrar och partier, att skaffa oss likhet med männen inför lagen.

1906 kommo vi så långt, att ett utskott från landstinget och ett från

folkettinget ville mottaga en delegation av 16 kvinnor, representerande både fackföreningar och många andra kvinnoföreningar. Genom vår ordförande vi följande, som jag finner kan ha sitt intresse att friska upp, nu då vi ha fått kommunal rösträtt:

»Ärade medlemmar av den danska riksdagen! Grundlagen bjuder att det för var 16,000 av landets innevånare, män, kvinnor och barn, skall väljas en riksdagsman, men endast män väljas och väljes; vi anse en sådan ordning för orättvis och att den giver samhället en alltför ensidig prägel. Samhället består av män och kvinnor, det är därför nödvändigt och även naturligt, att det bliver män och kvinnor, vilka gemensamt verka för, samt bestämma de lagar, båda parterna skola lyda. Just därför att kvinnornas tankar, temperament och anlag äro olika männens, behövas deras medverkan i det offentliga livets angelägenheter, därigenom bringas dessa i så noga överensstämmelse med alla folkets behov som möjligt. Det förefaller oss självklart, att i ett land med en fri statsförfattning måste rätten att godkänna eller förkasta de olika förslagen icke blott vara männens utan även kvinnornas. Långsamt men säkert ha vi genom vårt arbete i det praktiska livet samt genom vår agitation brutit motståndet mot denna vår fordran. Sedan riksdagens båda kamrar under samlingen 1899—1900 uttalat sig för att giva kvinnorna kommunal rösträtt ha vi hoppats och väntat på denna. Vi ha under denna väntetid flera gånger påmint regering och riksdag om att främja denna sak, liksom vi även tillkännagivit som vår önskan att såväl gifta som ogifta kvinnor anätte tillerkännas rösträtt och valbarhet då vi anse det vara en privat sak, vilken ej rör vallagen, hurvida en kvinna är gift eller ogift. Men vi ha hitintills väntat förgäves. Därför komma vi nu till Eder, ärade medlemmar av riksdagen och säga: Om ni mena, att det icke i den allra närmaste framtid kan uppnås enighet om att genomföra det av riksdagen infordrade rösträttsförslaget, bär då fram ett självständigt lagförslag om kvinnornas kommunala rösträtt och valbarhet under samma villkor som män, så att vi i detta hänseende kunna ha samma rättigheter som männen.»

Den 20 april 1908 antogs således den lag, som giver oss kommunal rösträtt och valbarhet, när vi i övrigt fylla lagens bestämmelser, vilka äro att ha fyllt 25 år, ha betalt skatt för minst 800 kr:s inkomst, när vi äro bosatta i Köpenhamn. Gift kvinna har rösträtt och valbarhet, om honens man har betalt sin skatt. Vidare skall man vara bosatt i samma kommun året före och samma år valet öger rum.

I det egentliga första lagförslaget var det bestämt, att den gifta kvinnan icke skulle ha rösträtt, utan endast ogifta s. k. självförsörjande kvinnor. Emot denna löjliga bestämmelse gjorde socialdemokraterna i riksdagen invändningar och krävde rösträtt för alla kvinnor, och samtidigt sände vi kvinnor en petition till riksdagen med samma krav. För övrigt voro socialdemokraterna emot denna lag, och ett av skälen därtill var bestämmelsen om det tvååriga bostadsbandet, vilket först och främst berör arbetarna och vid många tillfällen berövar dem rösträtten. Likaså skattecensus, som ju i Köpenhamn är 800 kr. och således berövar många, icke minst kvinnliga arbetare, deras valrätt.

Men lagen blev antagen och i mars månad detta år gingo vi till val efter det nya valsättet, vilket giver att vart parti får så många kandidater valda som det har avgivit röster på. Varje parti sätter upp sin lista med de kandidater man önskar valda, och man röstar med sin partilista och kan således icke rösta på enskilda namn utan för denna.

Vi fingo kvinnor med på alla listor i landet.

Valen förbereddes med kamp och agitationsarbete av de olika partierna och det visade sig, att kvinnorna fort funno de partier, där de ansågo sig höra hemma. Vårt partis agitation var efter min mening storartad och det som särskilt glädde mig var att se, med vilken hastighet våra kvinnor gingo att ansluta sig till de manliga väljareföreningarna. Partiet beslöt vid sin senaste kongress, att kvinnorna borde organiseras i dessa väljareföreningar och vi kommo med.

Kvinnliga talare ha vi ännu icke så många inom vår arbetarrörelse, så det är något att tala om. Självt höll jag dock föredrag på inmot 30 möten, och de sista dagarna före valet 2 möten var afton. Arbetsamt var det, men roligt för det att kvinnorna gingo till mötena och de största lokaler voro överfyllda. Det sista mötet jag talte på var i en liten stad på 20,000 invånare och mötet var besökt av 4,000 åhörare, män och kvinnor.

Kvinnorna ha vid valet deltagit i agitationen i husen, på gatorna och till mötena och detta visar, att när vi kvinnor fått medborgarrätt och medansvar i landets styrelse, så fylla vi också våra plikter till att vara med i arbetet för våra idés lösning. Ännu

kan icke sägas, i hur stor procent kvinnorna röstade, men deltagandet var stort.

Från 1 april träda de nyvalda kommunala styrelserna i landet samman till sina första möten och vi få då överallt se kvinnor taga plats sida vid sida med män. Vi förstå icke nödvändigheten av denna långa kamp för att uppnå detta. Det mest naturliga i världen är att män och kvinnor gemensamt ordna de saker och förhållanden, varunder de skola leva.

Låt oss hoppas, att när kvinnorna fingo sin kommunala rösträtt och valbarhet, i tiden skall visa sig bliva till värde för vårt land.

Ännu står det framför oss att erövrade den politiska rösträtten, men det synes mig omöjligt att en regering, som givit oss de kommunala rättigheterna, kan länge stänga detta vårt krav ute.

Och vi fordra den gång på gång, tills man giver oss den, och förrän vi arbetarkvinnor ha fått den allmänna politiska rösträtten, äro vi icke tillfreds.

(Köpenhamn i april 1909.)

Andrea Brochman.

Agitation på 1:a maj.

Av min egen klubb utsedd till ordningskvinnorna på vår stora mönstrings- och agitationsdag, kildade jag i väg ut till de stora folkskolorna ute på Norra bantorget. Just en sådan där dag, då man riktigt kan komma i beröring med sina kamrater, och utdela ett kraftigt, ärligt handslag här och var, då först känner man riktigt vad solidaritet och broderskap betyder. Men, jag skulle ju som sagt agitera, och det gjorde jag grundligt ändå.

Med kappan fullsatt av 1:a majmärken och lite till i en papperspåse, antastades varenda människa — och polis.

"Hör nu herrn, köp ett märke". Var det en överklassherre slängde han fram med tioöringen, stoppade fort märket i fickan och kildade. Damerna däremot hoppade till som stungna av ett bi, sågo rasande ut och ansågo det under sin värdighet att svara på dylikt oförsynt tilltal. — Där kommer en klunga studenter. "Skall det vara märken, herrarna skall väl visa sig solidariska, och visa sig förstående för våra rättfärdiga krav."

Efter ett helt litet föredrag beslutades att köpa märken över lag, och dessa sätts vederbörligen i studentmössan. — Där står en grupp unga kvinnor, som ser ut, att ej veta var de höra hemma. följaktligen kliver jag fram i den välvilliga avsikten att hjälpa dem litet till rätta. Efter att ha frågat dem om de skulle ha märken och vilken organisation de skulle sluta sig till, får jag ett snävt: "Vi är visst inte organiserade och tänker inte gå med i demonstrationståget." "Jaså, det var synd

det, för ni ser minsann ut som om ni kunde behöva organiseras." "Så oförskämt, vi vill visst inte ha något med sånt folk att göra."

"Jaså inte det, vad är ni för folk själva då." "Det angår henne inte, men om hon vill vetat, så ha vi platser i fina herrskapsfamiljer."

Efter mycket parlamentarande, för att övertyga dem om vilken klass de egentligen hörde till, och efter att ha likaledes övertygat dem om att intet kan vara mera verkligt fint än att vara en nyttig samhällsmedlem och hederlig arbetare, lovade de, att åtminstone följa med ut på Gärdet, men se märkena tordes de ej bära, ifall någon finge se dem.

Se, där kommer polisen. "Hör nu, skall inte herrn ha ett märke, herrn bör väl ändå både vara och känna sig solidarisk med sina klassbröder, isynnerhet en dag som i dag." "Nää lilla rara fröken, det går inte alls det, för se vi få ej bära märken på uniformen."

"Jaså, ja eftersom ni ej kan få ha dem utanpå så sätt dem innanför då,

men köp i alla fall ett." "Mycket riktigt", säger han, och köper ett och sätter märket innanför uniformsrocken.

Så försökte jag med en polis till, som såg så fasligt arg ut, att jag tyckte det skulle vara bara ett nöje att reta honom. Men har man skolat sett på marken, den kanalen ville i stället stämma möte med mig på Skansen på kvällen. Men se det gick inte alls det, och eftersom musiken just nu stämde upp och både polisen och jag skulle vara kvar på sin plats, sköddes vi, men då hade han i alla fall köpt ett märke.

Så gick det hela vägen ända ut till Gärdet. Här och där måste man stanna efter för att agitera och sälja åt allt möjligt folk, utläningar, som man ej förstod mera än att de ville ha ett sådant där märke att sätta i rocken för att visa sin sympati och sin samhörighetskänsla med oss.

Och nu är åter 1:a maj. Vår stora högtidsdag, en dag då vi möjligen så ut frö, som skola bära mera frukt än vi kunna ana.

En arbeterska.

Den proportionella valmetoder.

En liten lektion för Morgonbris läsarinna.

II.

Grupp I: K. D. S. =	90 röster
II: K. M. D. =	30 "
III: D. S. M. =	24 "
IV: M. S. =	12 "

Partiets röstsomma 156 röster.

Valförrättaren har nu att uppställa kandidaterna på partilistan i den ordning valmännen korat dem. Då har han först att minnas rösträttsutskottets tillägg, anført här ovan: Den kandidat, som står främst på övre hälften av partiets röstsedlar, skall uppföras som den förste på partilistan o. s. v. Då röstsommen är 156 är hälften därav 78. K. D. och M. stå främst på listorna. M. har 12 röster, D. 24 i denna egenskap och K. 120, den senare alltså långt över hälften; K. blir således främst på partilistan.

Den som skall bli den andra på partiets lista måste vara upptagen som den andre på samma valsedlar där K. är den förste till över 1/3 av listans rösttal, d. v. s. på 104 valsedlar. På samma sedlar som K. stå D. och M. som nr 2, men D. har blott 90, M. 30 röster — ingendera tillräckligt!

Då måste den proportionella valmetoden tillgripas. Den med högsta jämförelsetalet — oavsett i vilken ordning han står — går då in främst. Låt oss räkna! Vi finna då att D. har $90 + 30 + 24 = 144$ röster, S. har $90 + 24 + 12 = 126$ röster och M. $30 + 24 + 12 = 66$ röster. D. har alltså största röstsommen och blir placerad som nr två på partilistan. Men därmed sjunker varje grupplista med D. på till halva sitt värde. För att utröna vem som har högsta jämförelsetalet av de kvarvarande, S. och M., måste vi alltså företaga ny räkning, varvid alla listor med D. på ha blott halva sin röstsomma. Alltså för S. $45 + 12 + 12 = 69$, medan M. blott når $15 + 12 + 12 = 39$.

S. flyttas alltså upp som nummer tre på partilistan. M. blir då självklart den fjärde. Men funnes ytterligare någon mer kandidat, måste vi åter göra en ny räkning, därvid alla grupp-listor med både D. och S. på — vilka ju

Låt oss nu klargöra dessa bestämmelser och principer genom att göra ett val. För äskådighetens skull användes mycket låga siffror, men metoden är precis densamma. F. ö. blir det låga siffror både vid utskottsvalen i riksdagen och vid första kammarsvalen i landstagen.

Vi föreställa oss att 6 mandat skola fördelas i en krets. I valet deltaga tre partier, socialdemokrater, liberaler och höger. Vallagen stadgar att valsedel "kan" åsätts partibeteckning ovan kandidaterna. Så blir naturligtvis i allmänhet fallet, åtminstone vid allmänna val. Den "fria gruppen", dit alla obetecknade sedlar föras, blir nog där ej sällan en provkarta på valmännens misstag.

Vi antaga sålunda att i vår krets de resp. partierna röstat med partibeteckning och att socialdemokraterna uppställt följande lista:

Karlsson, Dalin, Svensson, Molin.

Nu veta vi att valmannen ej är bunden varken av antalet mandat kretsen har att besätta eller av den lista valledningen uppgjort. Väljaren kan i denna krets rösta på 2, på 3, på 6, ja, på flera, i vilket fall de 2 närmaste anses som suppleanter och resten anses obefintliga. Skulle någon icke valbar vara upptagen på listan, kasseras ej denna, utan den icke valbare anses som obefintlig. Valmannen är alltså ganska fri i sin röstgivning. Blott han har rätt partibeteckning på valsedeln, stöder han i alla fall sitt parti. Men han bör aldrig missbruka sin frihet till opinionsyttringar annat än av verkligt berättigade skäl. Finnas emellertid sådana, så bör man väl minnas, att antingen de radikala eller de mer moderata inom ett parti omflytta rangordningen mellan namnen på partilistan, så är ju det något som icke alls inverkar på det valresultat partiet kan slå sig till, blott man går lojalt till väga.

I detta fall antaga vi, att socialdemokraterna ha fördelat sig i grupper på följande något extrema sätt (vi nämna blott kandidaternas initialer):

UPP UNDER RÖDA FANOR!

Upp under röda fanor,
fladdrande dukar kära!
Högt emot ljusa rymder
skola vi glatt dem bära!

Majsol från klarblå himmel
strålar i faneveckan,
höljer med skimrande guldglans
trälarnas segertecken.

Arbetets män och kvinnor
samlas, se, leden tätta.
Snart ha en makt vi blivit,
vi, som voro förgätta.

I mörker vi lågo bundna
långt ifrån livets lycka.
Tåligt vi tego stilla,
tåligt vi lät oss förtrycka.

Bojorna blevo allt tyngre,
vad hjälpte de tårar som runno?
I samma ändlösa mörker
är och sekler försvunno.

Då sågo ett ljus vi stråla;
oss trålar det kallade samman.
Den lyste i nattens mörker,
den höga klara flammen.

Den lyste i själens dunkel,
ur tunga dvalan oss väckte,
och lät oss ett drömland skåda
bebott av ett frigjort släkte.

Skall vi vårt drömland vinna,
måste vi kämpa, strida;
Med sanning och rätt som vapen,
hoppfullt vi segern bida.

Framåt mot ljusa vidder,
soliga, fria, rika!
Framåt, framåt vi måste,
framåt, vi ge ej vika.

Upp under röda fanor,
fladdrande dukar kära!
Högt emot ljusa rymder
skola vi glatt dem bära.

Mona.

bägg placerats — skulle sänkas till en tredjedel av sitt röstvärde och alla med onbart D. eller S. på reduceras till halva röstvärdet. Under denna förutsättning blev resultatet för M. 15 + 8 + 6 = 29 röster som den fjärde.

Låt oss åskådliggöra gången av platsfördelningen efter K. i följande tabell:

Grupplista	Plats		
	1	2	3
Grupp I: K. D. S. =	90	45	—
Grupp II: K. M. D. =	30	15	15
Grupp III: D. S. M. =	24	12	8
Grupp IV: M. S. =	12	12	6
Jämförelsetal	144	69	29
Plats	D.	S.	M.

K. erhöj ju, som vi minnas, sin plats utan någon proportionalistisk uträkning. Denna började först med D., som tabellen också klargör att jämförelsetalen i tabellen beträffande D. och S. äro lägre än sammalagda gruppgrästerna i resp. kolumner, beror, som man torde finna på, att D. ej är upptagen på grupp IV:s lista och S. ej på grupp II.

Partilistan får sålunda följande utseende:

Karlsson	120 röster.
Dalin	144 "
Svensson	69 "
Molin	29 "

Som vi se, har rösträttsutskottets ändring i detta fall tryggat att K. kom främst, som även D:s målsmän ville, fastän D. eljest med sin högre röstsiffra blivit den första. Utskottets ändring visar sig här vara synnerligen befogad.

Platsfördelningen inom listan är nu emollertid klar. Valförrättaren har nu att göra samma procedur med alla övriga partilistor.

Vi anta då att liberala listan fått 126 röster, med Vik, Ram och Lind som främsta

kandidater, samt att högern fått 60 röster med Julin och Bolin som främsta namn.

Nu har valförrättaren kännedom om såväl alla partiets röstsiffror som ordningen för kandidaterna, varvid han funnit, att inga gemensamma kandidater förekomma, och kan gå till den sista operationen, fördelningen av de sex mandatena till partierna i proportion till listornas inbördes röststyrka, för att sedan fördela mandatena på kandidaterna i tur och ordning inom partierna.

Partilistorna äro ju:

Soc.	Lib.	Höger.
(156 röster)	(126 röster)	(60 röster)
Karlsson	Vik	Julin
Dalin	Ram	Bolin
Svensson	Lind	
Molin		

Högsta jämförelsetalet har socialdemokratiska listan, som alltså får första platsen. Därvid divideras dess jämförelsetal med antal platser = 1 plus 1 = 2, vilket gör 78. Högsta jämförelsetalet har nu liberala listan, som får sin första plats, varpå dess röstsumma delas med 2 = 63. Socialdemokraterna stå nu mot högsta jämförelsetalet 78 och få sålunda sin andra plats; deras partilista skall nu delas med platsantalet 2 + 1 = 3, vilket gör 52. Liberala listan har nu högsta jämförelsetalet 63 och får sin andra plats, varpå listan delas, liksom den socialdemokratiska, med 3 = 42. Högern har nu äntligen nått högsta jämförelsetalet, tack vare att de andra partiernas sjunkit, och får sin första plats. Därmed sjunker dess jämförelsetal till 30. Socialdemokratiska listan har 52 i jämförelsetal och får alltså nästa plats, som är den sjätte. Valda bli sålunda Karlsson, Dalin, Svensson (soc.), Vik, Ram (lib.) och Julin (höger).

Därmed är valet avslutat.

För större klarhet skall visa vi platsfördelningen mellan listorna i följande tabell: (högsta jämförelsetalen i varje kolumn kursiverade):

Partier	Första plats		Andra plats		Tredje plats		Fjärde plats		Femte plats		Sjätte plats	
	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor
Soc.	156	2	78	2	78	3	52	3	52	3	52	3
Lib.	126	—	126	—	63	—	63	—	42	—	42	—
Höger	60	—	60	—	60	—	60	—	60	—	60	—
Vald	Karlsson	—	Vik	—	Dalin	—	Ram	—	Julin	—	Svensson	—

Partier kunna även gå till val med gemensamma kandidater. Deras röstsiffror från olika partier få dock ej sammanslås; endast om de på vardera listan komma

högt nog att få en god plats ha de några utsikter. Om nu en dylik kandidat eventuellt skulle bli vald på två listor? Ja, då räknas hans mandat tillgodo vardera listan som ett halvt. Fördelingskvoten skulle då bli, om den gemensamma kandidaten vore den andra i ordningen t. ex., platsantalet $1\frac{1}{2} + 1 = 2\frac{1}{2}$, vilket för större bekvämlighets skull vid uträkningen kan fördubblas mot att partiets röstiffra före fördelningen även fördubblas.

Givetvis kunna många reflexioner anknytas till denna valmetod. Här saknas utrymme för en dylik kritisk analys. Vi få då nöja oss med att uttala, att metoden helt visst är ofantligt mycket tryggare för väljaren än 903 års förslag och 1904—05 års propositioner, som gävo de rikaste möjligheter till valknepp för förslagna valmakare. I det hänseendet har inga blottor ännu uppvisats i det antagna förslaget. Erfarenheten får ju snart visa, hur det verkar.

Föregående artikel hade genom något missöde efter korrekturläsningen fått en ändrad rubrik: »De proportionella valmetoderna». Detta inbjuder mig att framhålla att här tvärtom *icke alls* är fråga om två proportionella metoder, ehuru i somliga fall två proportionella uträkningar, en för platsfördelningen inom listorna och en mellan listorna, försiggå. Som vi av exemplen sett, är det i bägge fallen väsentligen *samma metod* man följer. Alldeles som *partilistornas* röstsumma sjunka med hälften, två tredjedelar, tre fjärdedelar o. s. v. efter varje ny platspartilistan får sig tilldelad vid det slutliga valet, på samma sätt sjunker också *grupplistan inom varje parti* med hälften för första kandidaten, två tredjedelar för andra kandidaten, tre fjärdedelar för tredje kandidaten o. s. v., som grupplistan vid uträkningen får uppförd på partiets kandidatlista. Thieles fördelningsregel inom partilistorna är, som vi förut markerat, blott en generalisering av d'Hondts metod.

Den som vill sätta sig in i hur ett proportionellt val tillgår bör beakta de vinkar vi givit och med ledning av exemplet härovan skall det säkert lyckas för vem som helst att på egen hand utföra ett val. Vinsten av att alla förstå metoden är ovillkorligen större intresse för själva valet och större lust alltså att främja socialdemokratins sak i valarbetet och valagitationen — segerens förutsättningar.

K. E.—n.

Moderskydd.

(Forts. fr. nr 4.)

Någon skall dock kanske invända, Någon skall dock kanske invända att de enda siffror, med vilka dödligheten bland de späda barnhusbarnen kan rättvisligen jämföras, är dödlighetssiffrorna för de oäkta späda barnen i Stockholm. Nu vet man ju, att ju större ett samhälle är och ju mera betydande det är som industriort, dess högre barnadödlighet och särskilt dess högre dödlighet för oäkta barn har det. Dödligheten bland de oäkta späda barnen i Stockholm visar ock i överensstämmelse härmed alldeles särskilt ogynnsamma siffror, säkerligen bland de ogynnsammaste i riket. I Stockholms hälsovårdsnämnds berättelser finnas uppgifter på antalet årligen födda oäkta barn och likaså på antalet oäkta barn, som dött under första levnadsåret. På grund härav kan man beräkna dödligheten bland de oäkta späda barnen i Stockholm. De tal man får äro:

År 1901: 24,55 proc.

” 1902: 14,42 ”

År 1903: 19,95 proc.

” 1904: 16,85 ”

” 1905: 16,22 ”

” 1906: 14,24 ”

Jämföra vi dessa tal med dödligheten bland de späda barnhusbarnen, så se vi, att Allmänna barnhusets dödlighetssiffror stå tämligen nära eller (för åren 1904, 1905, 1906) alldeles sammanfalla med dödlighetssiffrorna för de oäkta späda barnen i Stockholm, ett resultat av inrättningens arbete, som ju icke kan vara tillfredsställande.

Vad som här sagts om Allmänna barnhuset innebär trots detta intet spår av klander mot denna inrättnings ledande personer. Denna anstalt har letts och ledes än i dag av vårt lands främste barnläkare, av märkesmän inom den pediatrika praktiken och pediatrika vetenskapen, av personer, som säkerligen utvunnit det mesta möjliga av den princip, som hittills varit allenarådande här som annorstädes och som de troligen mot sin vilja och övertygelse måst följa och tillämpa. Ty de ha ju endast att jämlikt sina instruktioner mottaga och vårda så många barn som möjligt.

Domen gäller den av enskilda och myndigheter tillämpade princip, som tillstodjer att lämna en hjälp, som leder till att mor och barn skiljas åt; den måste nu, ju förr dess hellre, övergivas; och i stället bör den principen följas, att mor och barn böra i det längsta hållas i hop, att de åtminstone ej under vanliga omständigheter få skiljas under digivningstiden.

Hur skall man då gå till väga för att få barnavårdsarbetet omlagt på denna nya linje?

Fördomen mot den ogifta modern, i andra fall hennes oförmåga och i åter andra fall hennes ovilja att fullgöra sina plikter som mor torde nog stundom utgöra ett ganska avsevärt hinder för den nya principens tillämpning. Men dessa hinder äro väl i stort sett skäligen ringa mot det viktigaste hindret, som gäller både den gifta och ogifta modern och som är den ekonomiska frågan. En mor, som under 9 månader skall amma sitt barn, är under denna tid i allmänhet oförmögen att bidra till sitt uppehälle. Hon måste således understödjas under hela denna tid, men dessutom ock under åtminstone en månad före förlossningen, således sammanlagt under 10 månader, d. v. s. 300 dagar. Enligt 5-årig erfarenhet från Småbarnshemmet i Stockholm torde man kunna sätta det nödvändiga understödsbeloppet till 1 krona pr dag. En fattig mor skulle således behöva 300 kronor för att kunna helt ägna sig åt sitt barn under hela digivningsperioden.

Huru många fattiga mödrar finnes det då i Sverige? Därpå kan man dess värre ej lämna något tillförlitligt svar, allkenstund vi sakna en förmögenhetsstatistik. Man kan således

ej med säkerhet beräkna totalsumman av utgifterna för ett effektivt moderskydd. Möjligen kan man på omvägar nå till en sannolikhetsberäkning. För egen del har jag tänkt mig möjligheten att härför skulle kunna användas den av den officiella statistiken lämnade uppgiften, att 80,000 barn under 15 år direkt eller indirekt understödjas av fattigvården (1905). Beräknar man med tillhjälp av denna siffra samt numerären för hela åldersgruppen 0—15 år och räknsiffrorna för hela antalet årligen levande födda barn, hur många av de årligen födda barnen, vilka direkt eller indirekt understödjas och falla fattigvården till last, kommer män, med ytterligare hänsynstagande till den högre dödlighetssiffran bland oäkta barn, fram till ett tal av omkring 8,000. Öka detta till 10,000 och man har måhända funnit en approximativt riktig siffra för bedömandet av årliga antalet barnaföderskor, som befinna sig i största nöd. Med säkerhet kan man också antaga, att ytterligare 10,000 barnaföderskor äro så fattiga, att de icke utan understöd kunna ägna sig åt vården av sina späda barn. 20,000 barnaföderskor skulle således behöva det här ifrågasatta understödet av 300 kr. 100 kronor torde säkert vara att påräkna från barnafadern, om lagarna ändras i överensstämmelse med enklaste rättvisa och om tvångsarbete för försurningspliktig införes. Återstår en utgift av 200 kronor för varje mor eller för 20,000 mödrar sammanlagt 4,000,000 kronor.

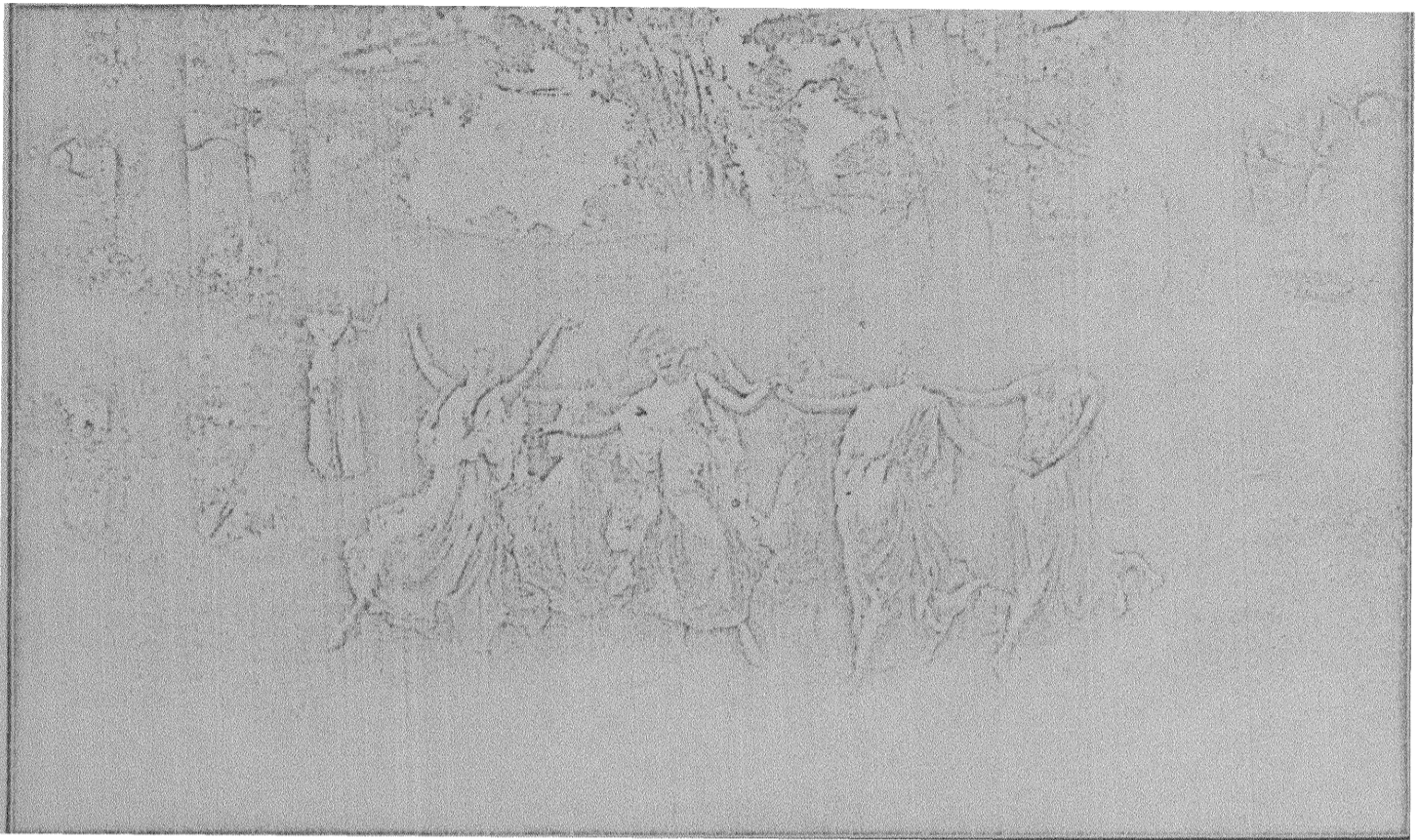
Huru skola dessa medel anskaffas? Bör det ske genom enskild välgörenhet, genom bidrag från stat och kommun eller genom självhjälp förmedels kassor analoga med sjukkassorna. Ingendera av dessa tre vägar synes mig vara att ensamt förordas eller möjlig att anlita.

Att den enskilda välgörenheten, resp. staten eller kommunen skulle ensamma träda emellan, torde icke vara lämpligt redan därför, att ständiga gåvor äro ägnade att förslappa människornas pliktkänsla och energi. Allmoseutdelningen är säkerligen icke det rätta sättet att hjälpa. Den bästa hjälpen är den som hjälper den nödställda att hjälpa sig själv.

Men att den enskilda välgörenheten, staten och kommunen icke skulle alls ingripa härvid, vore än mera oriktigt. Det är här fråga om att tillvarataga, utveckla, rätt leda och draga nytta av en av människonaturens starkaste krafter, moderskärleken; det gäller här ett samhällsintresse av första rang. Här böra samhällets bästa och ädlaste frivilliga krafter medverka. Här har även det offentliga skyldighet att ingripa och detta redan därför, att samhället därigenom får en ej motsägbar medbestämmanderätt, då det gäller den kommande generationens utveckling.

(Social Tidskrift.)

Forts.

ROBERT THEGERSTRÖM: DANSANDE FLICKOR

Blommornas rike.

Ur *Mæterlincks* senaste bok.

II.

Mæterlinck symboliserar den naturkraft, som i växtvärlden utför de under som förut skildrats, såsom *jordens ande*, densamma som hela universums. Vi kunna nog också kalla denna »ande» för utvecklingens lag. Denna jordens ande betar sig i livskampen alldeles som en människa skulle göra, säger Mæterlinck. Han begagnar samma metoder, samma logik. Han når fram till målet med samma medel, som vi skulle använda, han trevar, tvekar, ändrar sig, lägger till och tar ifrån, inser och rättar sina missgrepp, liksom vi skulle göra i hans ställe. Han vinnlägger sig, han gör sina uppfinningar med möda och småningom liksom arbetarna och ingenjörerna i våra verkstäder. Han kämpar liksom vi mot sitt väsens tunga, ofantliga och mörka massa. Han vet icke mer än vi, vart han går. Han söker sig själv och upptäcker sig så småningom. Han har ett ideal, ofta dunkelt, men med skönjbara stora linjer, som höja sig mot ett fullare, rikare, intensivare och mera andligt liv. I materiellt hänseende förfogar han över outtömliga hjälpkällor, känner till oerhörda krafters hemligheter, dem vi ej känna; men in-

tellektuellt tycks han intaga alldeles vår sfär.

Vi människor ha länge, säger M., gått i en dum högfärd och trott oss vara underbara, enastående och särskilt gynnade varelser, sannolikt komma från en annan värld, utan säkert samband med den övriga skapelsen och i varje fall utrustade med en ovanlig och ojämförlig begåvning. Det är nog bättre, säger förf., att icke vara så underbar, ty vi ha lärt oss att undren snart försvinna i naturens normala utvecklingsgång. Det är såvida trösterikare att iakttaga, att vi gå samma väg, som den stora världens själ, att vi ha samma föreställningar, samma förhoppningar, samma prövningar och nästan också — om icke vår speciella dröm om rättvisa och medlidande vore — samma känslor. Det är vida mer lugnande att övertyga sig om att vi för att förbättra vår lott och tillgodogöra oss krafter, tillfällen och materiens lagar, använda alldeles likadana medel som världssjälen begagnar för att bringa ljus och ordning i sina ännu icke underlagda och omedvetna regioner, att det icke finnes några andra medel, att vi äro på rätt väg, att vi äro i vår na-

turliga miljö i detta universum, som är så fullt av okända substanser, men vars tanke icke är ogenomtränglig och fientlig, utan likartad och sammanfallande med vår.

Om naturen visste allt, fortsätter M. sitt filosofiska resonnemang, om hon aldrig toge miste, om hon överallt i alla sina företag visade sig genast fullkomlig och ofelbar, om hon i allt visade en intelligens, som vore ojämförligt överlägsen vår, då kunde det vara skäl att hysa fruktan och förlora modet. Vi skulle då känna oss som offer och byte för en ständigt främmande makt. Då är bättre veta att denna makt är befryndad med vår egen. Vårt förnuft öser ur samma källa som den. Vi höra till samma värld och äro nästan jämbördiga. Vi ha ej längre att göra med otillgängliga gudomligheter, utan med fördolda men vänskapliga viljor, som det gäller att komma underfund med och behärska.

Hur enkelt och fint ger icke den store tänkaren här dödsstöten åt de övernaturliga religionerna och deras världsförklaringar, och huru mästerligt och poetiskt reser han icke upp för oss en ny världsförklaring, full av sund mystik, men utan en enda övernaturlig tes, blott med enda lags hjälp: utvecklingens! Men låt oss höra honom vidare!

Det vore, säger han, icke alltför djärvt att påstå, att det icke finnes mer eller

mindre intelligenta väsen, men däremot en utbredd, allmän intelligens, ett slags universellt fluidum, som genomtränger de organismer, som det möter på ett olika sätt, allt efter som de äro goda eller dåliga ledare. Människan skulle hittills på jorden vara den livsform, som erbjöde minst motstånd mot detta fluidum, som religionerna ha kallat gudomligt. Våra nerver skulle vara de trådar, genom vilka denna finare elektricitet utbredde sig. Vår hjärnas vindlingar skulle så att säga utgöra den induktionsrulle, på vilken strömstyrkan mångfaldigades, men denna ström vore icke av annan natur, skulle icke komma från en annan källa än den ström, som går genom stenen, himlakroppen, blomman, djuret.

Men detta är mysterier, tillägger Mæterlinck, i vilka det är ganska fåfängt att forska, då vi ej ännu äga det organ, som kan upptaga deras svar. Vi få åtnöja oss med att utanför oss själva ha iakttagit vissa yttringar av denna intelligens. Dessa yttringar böra vara oss kära och dyrbara. De som blommorna nyss givit oss äro sannolikt mycket obetydliga i jämförelse med vad bergen, havet och stjärnorna skulle säga oss, om vi kunde komma underfund med deras livs hemligheter. Dessa yttringar sätta oss emellertid i tillfälle att med större visshet antaga att den ande, som är i alla ting eller frigör sig från dem, är av samma väsen som den, vilken ger vår kropp liv. Om han nu liknar oss, om vi likna honom, om allt som finnes hos honom, återfinnes hos oss själva, om han använder våra metoder, har våra vanor, våra intressen, våra böjelser, vår strävan till ett bättre, är det då ologiskt att hoppas allt, som vi instinktivt och oemotståndligt hoppas? frågar så författaren till slut och svarar med en annan fråga: när en sådan summa av intelligens är spridd över livet här, är det då sannolikt, att detta liv icke självt är intelligent d. v. s. icke strävar mot ett mål av lycka, av fullkomning, av seger över vad vi kalla det onda, döden, mörkret, förintelsen, som sannolikt icke är annat än skuggan av dess ansikte eller dess egen sömn?

Och liksom Mæterlinck så fast tror på en stolt och triumferande utvecklings gång inom hela naturen, så tror han också, och annat skulle ju vara en motsägelse, på arbetareklassens befrielse och seger och försvarar i kulturens och rättfärdighetens namn den sociala revolutionen.

Men därom skola vi kanske få tillfälle att tala utförligare en annan gång.

Fredrik Ström.

Lärkan — budskapet.

Våren är här, det sjuder och spirar,

växer och knoppas, slår ut, springer fram!

Mot aningens skimmer och längtans plåga

och drömmarnas, löftenas tid vi tåga

i hopp om de solljusa sommarens dar

då skogen är lustgård och vållust betar

vårt sinne i unga och yrande dar!

Och lärkan slår drillar i blånande sky,

hon är ju vårt budskap om leende våren.

Och alltid välkommen du hälsas igen,

du kära, bevingade sångarevän!

Ty du för ju med dig det kärast vi önska:

solen och livet bland blommor och grönska.

Stilla och tyst vi nu gå att gömma allt, det oss minner om vinter och kyla.

De stiglösa marker, i ändlösa nätter,

vi trampat i mörker, vi då sökte glömma.

Kommer sommar — nog försvinner

tomma intet och oss hinner sol och sång, med toner i

av en evig melodi,

ljus och jager rikedom av grönska och av äppelblom.

Ah, jag längtar, längtar, längtar efter sol, som allting viger till det sköna, stumma sköna! När så natten ljudlös stiger över jorden, kan jag drömma, slumra — tro att jag kan glömma . . .

Julia.

Från riksförsamlingen.

Kvinnors nattarbete i industriellt yrke har nu avgjorts och förbjudits av riksdagen, i det att motionerna av hrr Fürst och Clason i frågan antagits av båda kamrarna. Med intresse emotsåg man debatten i andra kammaren, isynnerhet som frågan urartat, att från att vara en humanitär reform förra året, nu blivit en maktfråga för männen, vilket man funnit dels av pressens eniga hållning, dels av att finna hur rörande enigt de mest arga politiska motståndare gingo att votera.

Professor Thyren gjorde sitt inlägg i debatten till förmån för förslaget på ett storartat »manligt» sätt, med sina ytterst simpla anspelningar, vilket dock föranledde hr Branting att tillrättavisa honom. Den gode professorn såg också i kvinnornas nattarbete gränslösa faror för moralen särskilt och ville åt männen giva ensamt rätten till lastbarhet, som även kvinnorna skulle hemfalla åt om de arbetade nattetid. Nå, det unna vi männen så gärna, men det är också betecknande för vederhäftigheten i hr Thyrens påstående, att industriarbetarskorna icke tillägnat sig männens vanor, och icke heller har det bevisats, att nattarbetet gjort dem moraliskt defekta.

Frågan är nu avgjord utan att den ringaste hänsyn tagits till arbetarskornas egen mening i frågan, och utan hänsyn till de skäl som framförts av motståndarna till förslaget, vilka, när de förts av oss, alltid framhållit att vi vilja skyddslagstiftning, men den som är till gagn och vi ha också visat att släktets intresse bäst främjas av sådana reformer som låta modern vara moder och att hon då kan räkna på samhällets skydd.

Vi äro ännu övertygade om att denna nya lag är en skenreform, som har till syfte att visa utåt hur human och reformvänlig Sverges riksförsamling är, så långt till och med att även »där» kunna Herodes och Pilatus mötas i vissa frågor. Betecknande är, att hr Lindbagens

yrkande i en sådan ytterst moderat form, i vilken den framfördes, om en utredning av *männens nattarbete*, dock avslogs.

När arbetarkvinnor råka ha liknande uppfattning i en fråga som borgerliga kvinnor, ha de gjort sig skyldiga till en dödssynd som aldrig kan förlätas, men om våra partivänner i samma fråga gå samman med Jespersson i Dorisberg, professor Thyren och konsorter och i andra frågor kunna *samarbeta* med borgerliga män, så är det opportunt politik. Vi hoppas dock, att när vi komma till de verkliga reformerna för kvinnskydd det även då skall finnas samma goda samarbete mellan höger och vänster och vi skola inte förebrå.

Vesta.

Orsaken.

I vår tid söker man ju, så vitt det är möjligt, att alltid utforska orsaken i de olika skeden, som det ena eller andra gestaltar sig uti.

Till detta ha vi nu kommit i vår fackföreningsrörelse. Vi söka på olika sätt utforska orsaken till, att en viss stagnation inträtt inom densamma och många söka utmynta, att rörelsen icke skulle vara samma goda medel som förr för arbetarna att vänta om sin rätt.

Att därvid framhållas allt för många småsynpunkter och att ofta allt för stor vikt lägges vid yttre detaljer, där om kunna vi alla vara ense.

Om vi däremot aldrig så litet satt oss in uti de förhållanden som inträtt på arbetsmarknaden, å ena sidan överproduktion, och å andra stagnation i fråga om omsättningen av produkterna, så skola vi finna att detta haft till följd det som betecknas med "kris" inom hela den kapitalistiska världen, vilken åtföljts av stor arbetslöshet för arbetarna.

Under sådana förhållanden skola vi förstå, vilket starkt medel fackföreningsrörelsen är den dag som i dag är för arbetarna. Vi få kännedom om att det genom denna varit möjligt för dem att slå tillbaka otaliga nedpressningsförsök å deras löner och utjämna många orättvisor, som skulle drabbat framrater å olika arbetsplatser; ävensom att det icke varit omöjligt att åstadkomma löneförhöjningar vid genomförandet av nya avtal.

Vad som dock fordras inom fackföreningsrörelsen är större skolning, som ger oss mera framsynighet, större verksamhet, och att även solidariteten blir starkare och rätt inriktad.

Detta erhålla vi icke, om vi blott betala vår kontingent och ej besöka mötena.

För kvinnorna är det av stor vikt

att i dessa tider slå vakt om sina fackliga organisationer. Kvinnorna börja alltmer bliva kapitalisternas "skötebarn" ifråga om utsugning av deras arbetskraft till minsta möjliga betalning. Vi skola icke bygga något försvar i de "dåliga tiderna" för att ej tillhöra organisationen, ty därmed göras sannoligen ej "tiderna" bättre för oss. Inte är det endast i medgången vi skola hålla samman, tvärtom bjuder väl våra goda känslor att i medgången än mer svetsa oss samman, ty enklart genom allt enhetligare och starkare samarbete är det som vi i längden kunna skydda oss mot våra fiender.

Detta är ju så naturligt. Det smärftar därför oerhört, att finna så många bland arbetareklassen slöa för organisationen och vilka därigenom direkt motarbota sig själva.

Vad som kännetes ännu tyngre är att kvinnorna, de unga kvinnorna, så litet förstå nödvändigheten av samling i de fackliga organisationerna. Att de icke tänka på att medan de äro unga och de raslet kunna utföra sitt arbete, de även skola ha sådan betalning, att de kunna sköta om sig så väl, att icke deras hälsa allt för fort försvinner och att de kunna få leva som människor i ordets bästa och fullaste mening.

Till de kvinnor, som äro med i arbetarrörelsen, vare sig i fackförening eller soc.-dem. kvinnoklubbarna, rikta vi nu de ord, som så ofta ställts till de organiserade männen, att varhåst de träffa kvinnor, oförstående för arbetarrörelsen, de icke låta något tillfälle gå förlorat, utan att giva dem upplysning om rörelsens mål och medel. Därvid är det av oändligt stor vikt, att klargöra de fackliga organisationernas absoluta nödvändighet för kvinnornas samarbete inom industrin, gifta eller ogifta, de som ha föräldrahem att trygga sig till och de som icke ha detta. Alla måste tillhöra organisationen; vilja de föra kamp om brödet, så skola de också kämpa för att det blir så drägligt som möjligt för alla och icke värdera betalningen efter olika möjligheter till försörjning.

Kvinnorna inom de soc.-dem. kvinnoklubbarna visade även på soc.-dem. kvinnokongressen 1908 hur nödvändigt de ansågo fackliga organisationer vara för kvinnorna, i det de antogo följande uttalande:

"Kongressen uttalar sig för att giva de soc.-dem. kvinnoklubbarna i uppdrag att ägna nödig uppmärksamhet åt den fackliga agitationen bland kvinnorna på de platser, där det är av behovet påkallat,

dels genom att själva taga initiativ och dels hjälpa till vid agitationen för fackföreningars bildande bland de yrkesgrupper, som huvudsakligast sysselsätta kvinnor,

dels genom att söka stödja de nybildade fackföreningarna, och

dels genom att söka samarbete med de fackligt organiserade kvinnorna vid därtill givna tillfällen."

Vi få väl hoppas, att det även gives möjligheter för kvinnoklubbarna att realisera detta uttalande, så att det icke till nästa kongress får sken utav att endast ha varit en vackert utblåst såpbubbla.

S. S.

En saga.

(Ur »Norrskensflamman».)

*Hon var mitt allt, min drömgestalt,
så vän och fin och skär och spröd
som blomman väckt en tidig vår
av solens första glöd.*

*Hon var min drömda sagas fé,
som kom med segerhuva på
och blev min ljusa lyckosol
på allfarvägen grå.*

*Hon ryckte tvivlets skuggor bort,
som sökte gripa fatt min själ
och draga den till dödens port
att krossas av dess häl.*

*Så leude vi ett sländeliv
i lek och sång och dröm
och glömde livets omsorg bort
i mänskovilets ström.*

*Men sorgen kom med ack och ve
och mig med gissel slog,
ty hon, min drömda sagas fé,
en dag ifrån mig drog.*

*Då sprang den fina strängen av
som mig vid livet band
och hjärtat blev ett ött och tomt
och härjat svedjeland.*

*Och sedan denna sorgens dag,
då hoppet slogs ihjäl,
jag vandrat som en billog man
med frosten i min själ.*

HJALMAR LARSSON.

Agitationen i Skåne.

Fru Kata Dalströms föredragsturné är nu avslutad. Det sista föredraget hölls i Landskrona, den 31 mars. Turnén har omfattat endast Skåne. 23 föredrag ha hållits och åhörts av omkring 6,500 personer.

Nästan överallt ha myndigheterna närvarit och med intresse lyssnat till vår energiska och outtröttliga agitator, troligen för att, om någon s. k. hädelse mot särskilt första kamraren, förekommit, genast ingripa.

Något skäl för ingripande av någon myndighetsperson har dock icke varit, trots de

skarpa och för många beska sanningar fru D. uttalat. En utomordentligt fin reklam fick vår talarinna i Höganäs, i det att man nekade henne lokal. Fabrikens »Folkets Hus» kunde naturligtvis inte upplåtas. Man vände sig då till godtemplarne och hyrde deras lokal, men på order stängdes även denna. Publikon gav sig dock ej, utan marscherade tillsammans med fru Dalström ut till Folkets Park och där i kolden avhölls föredraget och åhördes av omkring 400 personer, under det att, skrives i Arbetet, klubbens ordförande eldade omkring Kata med en fotogénkamin. Vi vilja här begagna tillfället, att uttala vårt varma tack till fru Dalström och uttala den förhoppningen, att det upplysningsarbete hon här nedlagt, icke må häva varit förgäves, utan att de frön hon lagt må bära goda och rika frukter.

Agitationen har denna gång gällt uteslutande de platser, där klubbar redan finnas.

Mötena ha, som synes, varit gott besökta och en del klubbar hade även anordnat klubbmöte efter föredraget och fingo redan då tillökning i medlemsantalet.

En ny föredragsturné, som skånska partidistr.-styrelsen kommer att inom en snar framtid anordna, skall även beröra kvinnorna och utföras av kvinnlig talare. Denna turné kommer då att först och främst omfatta sådana platser som icke kunde medtagas i planen för denna resa.

A. E-g.

Vårens första dag.

Ser du morgonsolens strimma titta fram där borta vid horisonten? Ser du hur den blir större och större? — Ser du den ljusblå, molnfria sommarhimmeln; hör du tusen och åter tusen små fåglars glada drillar från de lummiga trädkronorna? Ser du de fagra blomstren, ser du den spegelklara sjön? Ser du hela naturens ljuva, härliga färging? — Ja, du ser *allt*, du njuter också därav, du gläds åt att »Drottning Vår» åter är här i dag, 1 maj.

Men, ser du också därborta hur de blodröda fanorna svaja? Ser du män och kvinnor samlas under dem, hör du dem sjunga? — Ej en glad vårsång, utan en vemodfull *håtets* sång, hat till *dig* och dina gelikar, hat till alla dem, som rövat deras land, lycka och allt...

Hör du deras rop om bröd? Ser du de bleka, tårda anletena, dessa moder jords arma söner och döttrar som i dag åter igen samlats under frihetsfanorna, kämpande för rättvisa åt *alla*.

Åh ja, du ser dem alla, du hör dem även, men ändå varken ser eller hör du dem. Vartför? Jo, du vill ej se och höra dem; du vill ej höra dessa tusendens klagan och ve över dig och allt det omänskliga i det nuvarande samhällssystemet.

Med ett föraktfullt och med hån blandat leende böjer du ditt »stolta» huvud när fåget drar förbi dig. Ja, må du le åt oss, *må* du häna oss, du som likt ett ödemarkens rovdjur slukar allt du ser, du som lever på det vi, grottekvarnens trälar, för svältlön under

svett och möda släpa ihop åt dig. *Må* du le åt oss, en gång skall du ej mer göra det, ty en dag skall vår kamp för ett *bättre och lyckligare samhällssystem* åt *alla* taga slut och segern — blir vår.

Snart skall morgonrodnaden åter gry, solens varma strålar åter skina, skina över ett fritt och lyckligt folk, som under jubel hälsar sommarens ankomst, ty: »Ha de rövat vårt land, vi erövra det igen».

Hulda H-n.

Notiser.

En påtänkt motion. Några veckor före jul väcktes inom Stockholms Allm. Kvinno-klubb förslag om att på ett eller annat sätt samla lite penningar till hjälp åt den genom de hårda domarna i Malmö ensamblivna Rosbergs hustru.

En kommitté tillsattes för att utarbeta förslag om en fests hållande eller annan lämplig tillställning. Under tiden hade emellertid ett och annat moment kommit till, bl. a. anslaget till Closes efterlämnade hustru. Detta och annat gjorde att kommittén framkom till klubben med förslag om att vi skulle vända oss till Stockholms Arbetarekommun med anhållan om att de tillsammans med oss skulle anordna ett opinionsmöte mot import av utländsk arbetskraft vid konflikttillfällen, och att en motion i ärendet skulle framlämnas i riksdagen.

Bland annat påpekade kommittén en sak, som även höga vederbörande nu tyckas ha fått ögonen öppna för, nämligen den stora smittofaran vid importen av detta utländska slödder, särskilt med tanke på kolerafaran förliden sommar, och vilken fara väl ej ännu är övervunnen.

Med berömvärt tillmötesgående från kommunens sida avhölls nämnda opinionsmöte tisdagen den 23 mars i Folkets Hus' A-sal, under stor tillslutning.

Talare vid mötet voro häradsbövding Carl Romanus och riksdagsman Sven Persson.

Efter diskussionen antogs följande resolution:

Mötet, som på intet vis vill att några hinder skola läggas i vägen för vanlig invandring, uttalar dock sin ekarpaste protest mot arbetsgivarnas under senare år upprepade import av utländska arbetare, vilka äro viliga och förutbestämda att vid arbetskonflikter här i landet uppträda som strejk- och blockadbrytare. Det är i högsta grad oförsynt av arbetsgivarna att, samtidigt som de genom sina organisationer bojkotta alla i konflikt indragna arbetare från allt arbete både inom och utom landet, samt därtill bojkotta även utländska arbetare som i sitt land äro indragna i konflikter, importera strejkbrytare. Det är genom sådana förgiftade kampmedel som den sociala striden förbittras och brutaliserar ända därhän att den tar sig uttryck i de mest våldsamma former.

På grund härav understryker mötet behovet av åtgärds vidtagande för att förhindra denna strejkbrytareimport vid konflikter mellan arbetsgivare och arbetare.

Den ekonomiska behållningen av mötet, som blev rätt betydlig, har översänts till den dömda Algot Rosbergs hustru.

A. Fr.

Den internationella rösträttskongressen hålles f. n. i London, och räknar omkring 200 deltagare. Den socialdemokratiska kvinnorörelsen i Sverige har genom utskottet fått inbjudan att sända ombud, men kunde av flera skäl denna icke antagas.

Morgonbris har dock vänligen fått löfte av fru Anna Bugge-Wicksell att få referat från kongressens förhandlingar, vilka ju böra vara av stort intresse och värde för oss alla att taga del utav.

Mot kvinnornas rösträtt lär f. n. planeras en rörelse, vars första arbete skall bli att få en masspetition i detta välvilliga syfte. Det behöver ju icke sägas, att rörelsens »ledare» äro överklasskvinnor, vilka knappast behöva rösträtt och i svrigt stå oförstående för både samhällets orättvisor och den sociala frågan, en fråga, vars lösning ju dock i stor utsträckning berör kvinnorna. I brist på annat arbete så tages det ansträngande att »mota strömmen».

Agitationen i Blekinge föres nu utav fru Agda Östlund med, som synes, goda resultat. Det är många platser, där aldrig förr en kvinnlig talare varit och där Morgonbris icke funnits, vilka förhållanden nu dock ha blivit ändrade genom denna agitation.

Vid en ung arbetare-flickas bår.

Du var för känslig, tog för hårt dig vid de sjukdomsfrön, som slitit upp den reva och bröt en blomma i sin knoppnings-tid; i döden slutet innan hon fått leva.

Du stod i skuggan skild från sol och ljus, och mager var den jord som dig fick nära, men du blev sövd vid stormens sorger-brus, den nådde dig, för att din livskraft tära.

Så föll du flicka, som en blomma föll när frost och höstvind över fälten draga. Ditt sjuka bröst ej emot stormen höll och så försvann din korta levnadssaga.

Vi stå här vemodfullt invid din grav, uppå den mull som skall oss alla skilja, och sända dig vårt tack för att du gav allt vad du kunde, med din varma vilja.

EINAR LJUNGBERG.

Skånska distriktet

av soc.-dem. kvinnoklubbar höll påskdagen sin andra konferens i Eskövs Folkets Hus. Distriktet omfattar 18 klubbar och räknar 517 medlemmar.

Av styrelsens berättelse framgick, att det anordnats 54 agitationsmöten under det gångna året och att dessa öhörs av omkring 10,860 personer.

Att så mycken agitation kunnat bedrivas ha vi delvis Sk. soc.-dem. partidistriktet att tacka för, omedan detta vid de flesta tillfällen ställt sin kassa till vårt förfogande. Det hade ju för oss varit alldeles omöjligt, att med den lilla kontingent som från de respektive klubbarna betalas, 10 öre i kvartalet, både administrera och agitera i den utsträckning som blivit gjord. Vidare framgick av revisionsberättelsen att vi erhållit ett anslag på 200 kr. av tryckeriaktiebolaget "Framtiden", vilket ju blev vårt grundkapital, ty vi började, som de flesta av våra institutioner, med tomma händer.

Av motioner som inlämnats till denna konferens väcktes största uppmärksamheten av motion nr 1 från Lunds soc.-dem. kvinnoklubb om distriktets upplösning. Det ansågs att detta inte gjort någon direkt nytta. Med alla röster mot en avslogs emellertid motionen. Man ansåg den vara mindre välbetänkt, då distriktet endast verkat ett år, och man svårigen på denna korta tid kunde bilda sig något omdöme om dess betydelse.

Från Malmö-klubben förelåg motion om, att hos kvinnokongressens arbetsutskott i Stockholm begära ett anslag av 500 kr. av de medel partikongressen beviljat detsamma. Motionen motiverades därmed, att då Skåne nu bildat distrikt, detta bäst själv kan taga initiativ till och bedriva agitationen inom Skåne. Det framgick även av den förda diskussionen i frågan att det skulle bli en lättad för V. U. i Stockholm att på så vis bli befriad från arbetet i en landsända, varför det enhälligt yrkades bifall till motionen och remitterades detsamma till redaktionsutskottet i och för formulering.

En hel rad av motioner rörande agitationen voro inlämnade och alla gingo de ut på mera agitation, kraftigare sådan, ett mera djupgående upplysningsarbete bland kvinnorna. Så nog finnes det fullt upp med arbete alltid. Följande uttalande antogs:

"Konferensen betonar på det eftertryckligaste vikten av den muntliga agitationen och ålägger styrelsen att i den mån, de ekonomiska resurserna räcka och talare, såväl manliga som kvinnliga stå till disposition, anordna föredrag och möten, stundom åtföljda av diskussion."

Motion, rörande den skriftliga agitationen hade även inlämnats, men på grund av att det redan finnes en massa sådan litteratur, gjordes uttalandet mera som en önskan, att konferensdeltagarna måtte resa hem med den föresats, att försöka sprida denna och då i synnerhet "Arbetarkvinnan och socialismen" som ju är en broschyr just i den anda som i motionen framhållits. Vidare beslöts att hos V. U. i Stockholm efterhöra huru långt frågan om broschyren "Sexuell hygien" avancerat enligt på Stockholmskongressen fattat beslut.

Bland motioner må också framhållas en om drickspenningssystemet, däri det påpekades det orättvisa i att allmänheten genom dessa måste betala restaurangens och övriga serveringsställets biträden. Det uttalades en skarp protest mot detta för de arbetande ned-sättande system. Följande uttalande antogs:

"Då drickspenningssystemet är en orättvisa mot såväl biträden som allmänheten, böra biträden organisera sig för att motarbeta denna form för avlöning och anser konferensen, att början härtill bör göras i arbetarnes egna företag."

En annan motion om huru barnen böra fostras för att dessa må uppväxa till fria och nyttiga medborgare måste avskrivas på grund av att tiden för konferensen var så

långt franskriden och denna fråga är av så stor betydelse och så omfattande, att det icke låte sig göra, att på en liten stund få fram något exakt uttalande i densamma.

Uttalande i rösträttsfrågan gjordes i överensstämmelse med motionen:

"Konferensen beslutar att uppdraga åt distriktsstyrelsen att hos arbetsutskottet i Stockholm göra framställning om huruvida detta skulle gå i författning om, att redan under innevarande år arrangera en speciell kvinnlig rösträttsdemonstration på en och samma dag landet runt. Eller, om allt för stora hinder för starten av en demonstration raser sig, då i stället påbjuda stora opinionsmöten".

I motionen om "huru vi kvinnor böra ställa oss gent emot den underhålliga och skadliga litteratur som, ofta åtföljd av värdelösa premier, utbjudes åt allmänheten", ställdes en kraftig mening till konferensdeltagarna, att i sina respektive klubbar energiskt arbeta för bokkampanjen av all dylik litteratur."

Från V. U. i Stockholm hade inkommit en skrivelse rörande "Morgonbris", där det betonades, att då även Skånska distriktet vid kvinnokongressen i Stockholm i aug. månad 1908 inlämnat motion om önskvärdheten av att "Morgonbris" blev månadstidning, detta då också borde arbeta för tidningens spridning. Många talare uttryckte sin förvåning över, att inte alla klubbarna rekvirera "Morgonbris". Enhälligt beslöts att alla klubbarna böra om möjligt rekvirera "Morgonbris" och att vi alla böra kraftigt verka för tidningens spridning även bland allmänheten.

Beslutades att låta trycka dagens förhandlingar och utsända till de respektive klubbarna.

Vidare beslöts att nästa konferens skall avhållas i Malmö påskdagen 1910. Övergicks så till styrelseval. Bestämde att V. U. skall i likhet med föregående år förläggas till Malmö och till detta valdes fruarna Elma

Danielsson, Mathilda Persson och fru Anna Ekberg.

Övriga medlemmar blevo: fruarna Emma Eskilsson, Arlov, Ida Jönsson, Estöv, fruarna Thuresson, Landskrona och Kristin Engström, Jönköping.

Revisorer blevo: fru Sigröd Westdahl-Hansson, Malmö och fru Strandberg, Arlov.

Därefter beslutade konferensen, att då på grund av den tryckta ökonomien ingen lön kan utbetalas åt styrelsen, dock åt denna överlämna en liten, icke ersättning, men uppmuntran, i form av en gratifikation på 30 kr.

Därefter voro alla förhandlingar slut, och man bereddes på att skiljas och fara var till sitt håll, fast beslutna, att under det nu påbörjade arbetsåret, var i sin mån verka för våra idéer och för vårt distrikts utvidgning. Och efter avsjungandet av "Internationalen" höjdes ett trefaldigt leve för Skånska distriktet av Sveriges soc.-dem. kvinnoklubbar.

A. E—g.

Till Kvinnoklubbarna

i Söder- och Västmanlands distrikt.

Enligt beslut på Kvinnokonferensen i Eskilstuna 1908 skall nästa konferens avhållas i Västerås i juli 1909.

Motioner eller frågor som önskas behandlade på denna konferens skola vara insända till distriktstyrelsen senast den 29 maj. Ombudsfullmakt skall insändas till den 15 juni.

Resefördelning tillämpas. Obs! Kvinnoklubbar i de båda länen, som ej äro anslutna till distriktet, äga rätt att inlämna motioner samt sända ombud till konferensen under adress: Fru Therese Olsson, Åsgatan 66, Eskilstuna.

Från arbetsfältet.

Brev från Bjuv.

I "Morgonbris" har inte något förut varit synligt från Bjuv och dess soc.-dem. kvinnoklubb. Undertecknad vill härmed försöka att något redogöra för kvinnoklubbens arbete.

Klubben bildades sommaren 1906, just under den tid lönekonflikt pågick här på platsen.

Det såg ut att vara ett ivsbehov för kvinnorna att få en organisation till stånd, ty medlemsantalet sprang hastigt upp till över 100-talet, en ganska vacker siffra, när man botänker att inom klubben endast finnes ett 10-tal "självförsörjande" kvinnor, resten utgöres av arbetarehustrur. Men medlemsantalet kunde vara ändå högre, om de organiserade männen, varenda en, ville uppmåna sina hustrur att bli medlemmar i klubben — men i det fallet råder en sorglig uraktlätthet.

Klubben anslöt sig omedelbart efter bildandet till Bjuvs arbetarekommun, och var nu således en politisk organisation.

Vi började nu på våra möten diskutera våra livsfrågor, så gott vi förmådde. Den viktigaste frågan blev allt från början: Kooperation. Redan innan klubben var årsgammal hade vi försökt omsätta de kooperativa idéerna i praktiken, nämligen en kooperativ fiskaffär.

Detta föll inte de privata fiskhandlarna riktigt i smaken, utan försökte de på allt sätt taga död på vår affär. Men tack vare energiska klubbmedlemmar lyckades inte detta, utan i stället går det allt bättre framåt. Affären har under den tid den existerat omsatt varor för cirka 15,000 kr., en ganska vacker summa som privatkapitalismen gått miste om.

Vårt nästa stora steg framåt blev att anskaffa ett samlingstecken och tack vare fri-

villiga bidrag, utdebitering på medlemmarna m. m. kunde vi redan vid 1907 års 1-majdemonstration deltaga med eget stand. Att vi kände oss lite stolta behöver nog inte nämnas, när man betänker, vilket uppeend det väckte i Bjuv, att se kvinnorna i samlad trupp deltaga i demonstrationen.

För Folkets Hus har klubben arbetat dels genom att medverka vid basarer o. dyl., dels genom andelsteckning.

Klubben har anordnat flera agitationsfester med föredrag. Skada bara att föredragen nästan alltid äro dåligt besökta. Ett motsatt förhållande var det dock den 21 mars, när fru Kata Dalström höll sitt på flera ställen åtalade föredrag: "En krik över vår lagstiftande riksförsamling" och kritiserad blev den, det vill jag lova, men antagligen inte mer än den talde vid, ty hela Bjuvs polisstyrka, bestående av 3 poliser och 1 länsman, var närvarande men funno antagligen intet tillfälle att ingripa, ty de föhlö sig passiva.

Jag vill härmed också uttala ett tack till fru Dalström för det lättfattliga och instruktiva föredraget; skada bara, att det inte kan förekomma lite oftare att få höra kvinnliga föredragshållare. Men man får hoppas att efter hand som kvinnorna börja inse sitt människovärde det då också skall bli flera, som ha förmåga att meddela sina tankar åt sina okunniga kamrater.

Jag vill nu till sist sända en hälsning till alla organiserade kvinnor: låtom oss arbeta och föra fram våra idéer så att ljusare tider må randas även för oss arbetarkvinnor.

Ellen R—n.

Kortbrev från Smedjebackens kvinnoklubb.

Jag vill härmed, som socialdemokratisk klubbist, skriva några rader om ovannämnda

kvinnoklubb. För någon vecka sedan avhöll klubben sitt första årsmöte, varvid framgick att den på ett glänsande sätt arbetat för den socialistiska lärans spridande, i synnerhet bland kvinnorna.

Trots detta återstår dock ännu ofantligt mycket organisations- och upplysningsarbete på denna plats innan man lyckats samla alla män och kvinnor i gemensam strävan för socialismens förverkligande. Man har därför att önska klubben god fortsättning av sitt rätt påbörjade arbete.

Jag anser emellertid det vara onödigt att närmare ingå på några detaljer av klubbens arbete då detta ju förut varit väl synligt i denna tidning och jag vill därför endast uppehålla mig vid det intryck jag fick av årsmötet.

Det syntes tydligt att man kommit tillsammans för att sporra och egga varandra till fortsatt kamp då man fick erfara att utom diskussioner m. m. kvinnorna ordnat så, att en klubbist gjorde en orientering i Strindberglitteraturen, varav jag nu i strängt koncentrerad form skall söka återgiva det väsentliga.

Strindberg framhölls såsom en av vår tids största kulturbärare. Det finns icke någon av de stora männen på litteraturens område, som liksom han kan peka på en sådan jätteproduktion, som den han ensam givit oss, så gott som en hel litteratur, av de mest olika skiftningar.

Såsom ett bland Strindbergs första stora verk framhölls "Röda rummet", en verklig skildring ur 70-talets artist- och författarliv; samtidigt en kraftig vidrökning med det borgerliga samhällets smutsiga ideal. Här skrev Strindberg en synnerligen ampér anklagelse mot klassamhället. Man kan sålunda i Strindbergs alla tidigaste produktion spåra sympatier för den socialistiska samhällskritiken.

Först med "Utopier i verkligheten" nådde Strindberg höjden av sin sympati för socialismen. Här bekämpade han med all sin kraft det gamla samhället, samtidigt som han delvis framdrog rent socialistiska konturer till ett nytt samhälle, sägande: "När självhjälper blir princip, när privategendom blir kollektivegendom, när armarna begagnas att skaffa mat i stället för industri (= lyx), då är nöden borta!" Strindberg går ännu längre, då han i samma bok, efter sitt eget huvud, men dock på ett mästerligt sätt, gör en detaljkonstruktion till detta nya samhälle. För att visa olika tänkande hur varmt Strindberg i denna bok omfattar den parlamentariska socialismen, vill jag framföra hans yttrande, då han, enligt mitt sätt att se, mycket träffande uttalar: "När man säger sig vilja bekämpa socialismen, så utsäger man en lika stor dumhet som om man skulle vilja säga sig bekämpa politiken. Det är nonsens helt enkelt."

Strindberg har dock i sin senare produktion blivit allt mera grubblande och orolig, här är även den socialistiska färgen starkt i avtagande och med producerandet av "Inferno" och "Legender" "bekämpar" och "bränner" han till stor del förut intagna ståndpunkter.

Det tycktes dock som Strindberg vid producerandet av "Götiska rummen" återfått lusten att kämpa mot den allt hindrande reaktionära maran, men detta vårt hopp blev ohjälpligt grusat, då han något senare utgav "Svarta fanor" och de Blå böckerna, där han i 3:de "Blå boken" yttrar: "Rent ut sagt: jag tillskriver all min otur, alla mina olyckor den enda orsaken att jag varit guldös." Dessa ofruktbara religiösa grubblerier och de tämligen häftiga utfall som i dessa böcker gjorts mot socialismen, har nog bidragit till att dylika Strindbergsalster äro av ett mycket omtvistat och minst sagt tvivelaktigt värde.

Strindberg har nu även i dessa, liksom i någon av sina föregående böcker, slungat de mest stormande anklagelser mot kvinnornas falska och onaturliga kärlek och övriga fordringar, vilka anklagelser dock äro så hänsynslöst överdrivna, att man frestas misstänka, de utgöra avigsidan av hans egen och överklasskvinnornas live- och kärlekshistoria, vilken det icke vore rättvist att

ställa alla kvinnor till svars för. Strindberg har ju också i företalet till "Giftras" givit rättvisa åt kvinnan och modern, sägande: "Kvinnan skall hava rösträtt — — — — — Kvinnan skall vara valbar till alla sysslor, — — — — — Finnes någon klokare och bättre ägnad till styrelse än en gammal mor, vilken i moderskapet och hushållet lärt både regera och förvalta."

Arbetareklassens kvinnor bör vid studium av Strindberglitteraturen icke läsa så mycket i "Inferno", "Legender", "Svarta fanor" och "De blå böckerna", som i den massa av goda och väckande alster Strindberg givit oss i ex. "Mäster Olof", "Röda rummet", "Nya riket", "Lycko-Per", "Svenska öden och äventyr", "Giftras", "Sömnängarnätter", "Utopier i verkligheten", "Tjänstekvinnans son" m. fl., för vilka böcker Strindberg är värd vår beundran och ständiga tacksamhet.

Den skadeglatt grinande borgarklassen kan dock gärna till sin tröst fortsätta att ropa om Strindbergs "avfall". Faktum är dock att hans produktion till övervägande del består av djärva och revolutionerande skrifter, vilka av ungdomen läses och sprides med det hjärtevarmaste förtroende, såsom uppslagsgivande, väckande och för socialismen banbrytande litteratur.

Mjölner.

Brev från Vänersborg.

Om into "lilla fröken Morgonbris" är allt för hårt belastad förut skall jag be få in litet smått från vår klubb.

Vi diskutera för närvarande tidningsagitationen, ty vi fingo en begäran från "Ny Tid" exp. om hjälp för dess spridning. Klubben beslöt dock att inte agitera för "Ny Tid" exp. om hjälp för dess spridning. Vi ha tänkt att bli riktigt goda nykterister och därför tala vi inte att läsa sådana fördärvbringande annonser i vår arbetarepress. Men "Ny Tid" bad oss sopa rent för egen dörr först. Så nu får var och en av våra medlemmar rannsaka sig själv. Vad verandister beträffar ha vi visst en medlem, så tillrättavisningen talar nog för sig. Men framför allt få vi försöka sprida vår egen tidning "Morgonbris" i våra arbetarehem. Vi hoppas på bättre framgång då vi nu i april flytta in i Folkets Hus på Norra kyrkogatan. Vi hoppas få mera tillslutning, när vi ha ett eget hem att stödja oss till och då måste var och en av våra arbetarkvinnor någon gång besöka oss och få del av våra strävanden. Här finns till exempel så många sömmerskor som sitta och sy för litet eller ingen betalning långt under svältgränsen, ävensom butiksfröknar, som inte ha det stort bättre, om de skulle räkna efter. Men det värsta är den socialistiskräck som dessa människor äro utsatta för. Det hjälper inte att tala förnuft med dem, de tycka de ha det bra utan socialisternas hjälp, även om de inte förtjäna mer än 5 kronor i veckan på 8 timmar om dagen.

Här finns så många arbetande kvinnor som kunde med liten vilja skapa sig bättre existensvillkor genom organisationen som är det enda medlet för arbetarna att slå sig igenom.

Därför, Vänersborgs kvinnor, både sömmerskor, butiksfröknar och jungfrur, tänk på er själva och vilka krav dessa dyra tider utsätta Er för! Snart bli Ni väl hustrur och mödrar och då veta vi att Ni vakna, då Ni fått lärt av livets alla sidor. Men betänk om Ni arbetat upp litet mask framför Er, då är det lättare att så ut det kännfrö vi alla måste leva av.

Med kamrathälsning landet runt från Vänersborgsklubben.

H. S.

Brev från Landskrona kvinnoklubb.

För första gången ber jag att till alla kamrater landet runt, vilkas tankar mötas i "Morgonbris", få sända en hjärtlig hälsning. Här, som så många gånger annorstädes, är ett svårt fält att plöja och mängden gång kännas arbetet därför tungt för dem som ständigt skola draga det tyngsta lasset. Men jag är

glad över att kunna säga, att denna klubb lilla kärntrupp modigt arbetat från dess bildande. Allt emellanåt skörda vi frukten av vårt arbete, genom att se en och annan vakna för vår sak och sluta sig till våra led.

Den 31 mars hade vi nöjet här mottaga och höra den alltid efterlängtdade Kata Dalström, som höll ett präktigt agitationsföredrag om kvinnan och socialismen. Lokalen var fylld till sista plats — mest av arbetarehustrur — vilka tycktes mottaga föredraget med full entusiasm.

Jag hoppas därför att detta intressanta och lärorika föredrag skall ha väckt någon av dess åhörare till förståelse för vår sak och för vår klubbens arbete. Och för att kunna utträtta något för vår goda sak, är rätta platsen kvinnoklubben. Ingen bör hålla sig för god att tillhöra densamma, ty endast genom att ansluta sig till den och deltaga i dess arbete, skall envar lära sig förstå, hur nyttigt varje medlem är och hur väl kvinnans hjälp behöves i den kamp vi kämpa för att fortast möjligt nå det gemensamma målet.

Jag vill för denna gång sluta. Återkommer snart.

Klubbist.

Brev från Avesta.

Undertecknad har fått i uppdrag att meddela i "Morgonbris" att Avesta soc.-dem. kvinnoklubb lever och finns kvar, fast det har varit en lång tystnad. Det ser mycket mörkt ut, då det trots vårt energiska arbete är nästan omöjligt att samla kvinnorna. Orsaken är nog den, att det finns för många föreningar på en så liten plats och som vi alla veta vilja nog en del av arbetarklassens kvinnor helst tillhöra den högre klassen. Andra åter, äro likgiltiga för allt. Vi kunna inte hålla våra möten i fina salonger, utan vi måste hålla dem i Folkets Hus, och där är plats för många. Jag är fullt övertygad om att det inte generar någon att gå dit. Som vi veta finns det inom alla områden individer som inte äro i allas tycke, men för att vinna vårt gemensamma stora mål böra alla deltaga i arbetet.

Därför får jag framföra mitt väckande rop till alla, som sova i den otrugga sömnen: Sluten eder alla kvinnor i Avesta till vår lilla klubb! Vi avhålla möten i Folkets Hus' lilla sal andra tisdagen i varje månad kl. 8,30 e. m., då alla äro hjärtligt välkomna. Fram för vårt gemensamma stora mål! Fram mot orättvisa och förtryck!

Med kamrathälsning

A. J.

»Den grad av frihet som kvinnan åtnjuter, är en måttstock på den allmänna friheten, i ett givet samhälle».

Fourier.

All Redovisning för Morgonbris 1908

måste *ovillkorligen* insändas under maj månad till fru Anna Sterky, Barnhusgatan 16 I, Stockholm. I annat fall riskera vederbörande att bli offentliggjorda i Morgonbris juninr.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:de månaderna i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Minneslista.

Soc.-Dem. Kvinnokongr. Arbetsutskott. Verkställande utskottet, Stockholm.

Ordförande: Fru Ruth Gustafson, Hagagatan 18, IV ö. g.
Kassörskas: Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B. I.

Utskottets medlemmar i landsorten.

Fru Anna Fredin, Malmberget.
Fru Signe Anderson, N. Kungsg. 27, Gävle.
Fru Ugland-Anderson, Östergötlands Folkblad, Norrköping.
Frkn Anna Ekberg, Kaptensgatan 19, Malmö.

Soc.-Dem. Kvinnoklubbar.

Alby: Fru Agate Viktorin.
Ankarsrum: Fru Matilda Larsson, Nybygget.
Arboga: Frkn Lydia Jakobsson, Gjuteriet.
Arvika: Frkn Lydia Öberg, Hantverksg. 49.
Arlöf: Emma Eskilsson, Sockerfabriken.
Askersund: Fru Holm, n:r 112.
Avesta: Fru Johanna Eriksson, Sägbo.
Billesholm: Thea Mårtensson.
Bjuv: Fru Kersti Månsson, Gruvan.
Boden: Fru Thyra Wikström, jägmästare Lindvalls gård.
Bomhus: Fru Hanna Bohman, Björnbo n:r 6.
Borlänge—Domnarvet: Fru Julia Groth, Husnagen, Domnarvet.
Borås: Frkn Mattis Persson, Viskaberg.
Boxholm: Ester Andersson, Sandbacka.
Charlottenberg: Frkn Krist. Guldbrandsson.
Deje: Fru Kristina Löv.
Ektorp: Fru Nelly Grönlund, Högåsen, Ektorp, Saltejö--Dumäs.
Enköping: Elin Johansson, Kyrkogat. 13.
Eskilstuna: Fru Therese Olsson, Åsgat. 26.
Eslöv: Fru Ebba Hansson, Södergatan 17.
Forsbacka: Fru Johanna Jernström.
Forshaga—Klarafors: Fru Elvira Persson, Rom.
Frånö: Fru Signe Lundborg.
Furulund: Fru Elna Malmgren.
Gellivara: Fru Lina Bolinder, M. A.
Grängesberg: Fru Sanna Ekholm.
Gävle: Fru Signe Andersson, N. Kungsg. 27.
Göteborg: Fru Klara Verhage, Borgargat. 18, Olskroken.
Hagfors: Fru Lina Berg, Bruket.
Hallstahammar: Frkn Anna Berggren, Framnäs.
Hasslarp: Fru Olivia Olsson, Bagerifören.
Hälsingborg: Fru Kristina Johansson, Karl Kroksgatan 50.
Huvudsta: Fru Berggren, Folkets Hus.
Höganäs: Fru Kristina Engström.
Hörken: Fru Selma Berggren.
Kalmar: Frkn Rhea Fürstenberg, Folkets Hus.
Karlskrona: Hulda Henricsson, Blekinge Folkblad.
Karlstad: Elin Jansson, Herrhagen 296.
Karlskoga: Fru Mina Uddenberg.
Katrineholm: Fru Elisabet Eriksson, Sandgatan 11.
Kiruna: Fru Hilda Lundkvist, Bostad 32.
Kjävlinge: Fru Vendla Vahlberg.
Kristianstad: Fru Alma Vesterberg, Långebro.
Kristinehamn: Frkn Emma Olsson, Olsberg.
Kvarnsveden: Fru Anna Johansson, Folkets Hus.
Landskrona: Fru Ada Thuresson, N. Infartsgatan 3.
Lessebo: Bertha Jönsson, Lessebo Bruk.
Lidköping: Anna Gustafsson, Grethhusg. 58.
Limhamn: Fru Olivia Sjölin, Sveavägen 87.
Linköping: Agnes Lind, Tanneforsgatan 8.
Lomma: Fru Augusta Olsson.
Ludvika: Frkn Anna Nordgren, Förenade.
Luleå: Nellie Nordström, Magasinsg. 23.
Lund: Fru Emma Hansson, Folkets Hus.
Lysekil: Alma Dalström, Kronberget 2.
Malmberget: Anna Tegman, Johannis 103.
Malmö: Fru Hanna Johansson, Bergsg. 31.
Marieberg: Fru Marta Frånberg.

För klubbarna att rekvirera:

Protokollsböcker ..... Kr. 1:— | Stadgar ..... pr 100 st. Kr. 3:—
Matriklar ..... » 2: 50 | Medlemskort ... » » » 2:—
Kassaböcker ..... » 1: 50

Broschyrer:

Arbetskvinnorna och socialismen. Av Fredrik Ström. Pris 10 öre.
Kvinnor, skaffa Eder bildningens och sammanslutningens makt. Av Fredrik Ström (Gratisbroschyr).

Morgonbris. Pris 10 öre.

20 proc. lämnas å 10-öres broschyrer och å »Morgonbris».

Nya broschyrer äro under arbete.

Rekvirera! Gör slut på den upplaga, som nu finnes inne. Sälj broschyren och »Morgonbris».

Verkställande utskottet.

Adr.: Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B I, Stockholm.

Marieholm: Fru Hilma Nord.
Motala: Frkn Hedvig Bergstrand, Folkets Hus, Motala verkstad.
Munkfors: Fru Ruth Johansson.
Nautanen: Fru Ida Tanberg.
Norberg: Fru Alma Thorell, Kärrgruvan.
Norrköping: Fru Mimmi Gyllander, Norra Kungsgatan 19.
Nyköping: Fru Ida Johansson, Repslagaregatan 27.
Oxelösund: Fru Emilia Lundal, Konsumtionsföreningen.
Persberg: Fru Lydia Nääs.
Ramnäs: Fru Erika Lindblad.
Riksgränsen: Fru Dagny Hedgren.
Skärvald: Frkn Ellen Ekberg.
Skromberga: Oliva Möllergerren, Skromberga, Ekeby.
Slottsbron: Fru Anna Ekstam.
Smedjebacken: Hilma Larsson, »Progress».
Sprängsviken: Helma Selling.
Sparreholm: Fru Elvira Jansson, Haga 18.
Stockholm: Fru Hulda Karlsson, Rådmansgatan 80 III.
Stockholms södra: Fru Anna Ljungberg, Åsögatan 109 I.
Sundsvall: Fru Selma Uppgård, Storgatan 59 (C. P. Hedenström).
Surahammar: Frkn Edit Dahl.
Tidaholm: Fru Anna Toll, Torggat. 2.
Tranås: Fru Josefina Lundblad, Fristad, Tranås Kvarn.
Trelleborg: Fru Math. Friberg, Västra Förstaden 69.
Trollhättan: Frida Lindmark, Rödjan 3.
Uddevalla: Fru Ada Lind, Kämpegatan 6.
Umeå: Fru Antonia Lundström.
Vadstena: Fr. Nyblom, Dalströms skoaffär.
Visby: Fru Anna Nilsson, Michaelsgat. 15.
Vänersborg: Frkn Hedvig Hägg, Gasverks-gatan 25.
Vännäs: Fru Lina Brandt.
Västanfors: Fru Lina Asplund.
Västervik: Fru Elin Nilsson, Jakobsgat. 8.
Västerås: Fru Agnes Söderkvist, Stora gatan 66.
Växiö: Fru Stina Nordin, Folkets Hus.
Ystad: Fru Johanna Sasseresson.
Åby: Fru Elin Nyman, Kvarntorps Handelsförening.
Åhus: Fru Anna Ljungkvist.
Åstorp: Fru Maria Eriksson.
Örebro: Fru Elisabet Karlsson, Slottsg. 28.
Östersund: Fru Vendla Bergström, Nyg. 14.

I händelse av fel i »Minneslistan» ombedes klubbarna att snarast möjligt till redaktionen insända rättelse å desamma.

I varje arbetarhem,

där man vill följa med och förstå

kvinnornas frigörelsesträvanden,

bör

Morgonbris

finnas.

Därför:

Prenumerera på

Morgonbris!

Partikamrater! Vid beställning av

Fanor eller standar

kom ihåg gamla medkamrarna i arbetare-rörelsen

Helena & Aug. Lagerström.

Adr. endast Örebro.

Köp Koop. Syfabriken

== LINNÉAS ==

tillverkningar. Efterfråga dem i de Koop. affärerna över hela landet!

St. Vattugatan 5, II — STOCKHOLM.

Gynna den kooperativa fabriktionen.